

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «12-14» шілде күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №48**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 11 шілде сағат 20:00-ден 14 шілде сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 11.07.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Сағандыкова З.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «12-14» шілде

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіп бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Биік таулы аймақта жауған қардың салдарынан қар сызығы уақытша 3000 м биіктікке дейін төмендеді. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 3466 м биіктікте болды. Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 2,2-3,9 °С, орташа түнгі 2,8-3,8 °С. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, мұздықтардың еруі мардымсыз. 12 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13, 14 шілдеде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 1,5 °С, орташа түнгі 3,1 °С. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, мұздықтардың еруі мардымсыз. 12 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13, 14 шілдеде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,1 °С төмендеді, орташа түнгі 1,2 °С өсті. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. 12 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13, 14 шілдеде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу Алатауында солтүстік-батыс және батыс бөлігінде ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 1,3-3,4 °С, орташа түнгі 2,8-5,0 °С. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. 12 шілдеде түнде кей уақыттарда аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13, 14 шілдеде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 3,8 °С, орташа түнгі 5,2 °С. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, мұздықтардың еруі мардымсыз. 12 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13, 14 шілдеде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 1,0 °С, орташа түнгі 2,3 °С. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, мұздықтардың еруі мардымсыз. 12, 13 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 14 шілдеде күндіз аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Ауа температурасы аздап өсті, орташа тәуліктік 0,7 °С, орташа түнгі 0,2 °С. 12, 13, 14 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,8 °С өсті, орташа түнгі 1,0 °С төмендеді. 12 шілдеде кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13, 14 шілдеде жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Шығыс Қазақстан	Сауыр	Ауа температурасы өсті, орташа тәуліктік 1,8 °С, орташа түнгі 0,5 °С. 12 шілдеде кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13 шілдеде жаңбыр (1-15 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Сауыр тауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 14 шілдеде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Ауа температурасы өсті, Қазақстандық Алтайдың солтүстік-батыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 1,8 °С өсті, орташа түнгі 1,0 °С; оңтүстік-шығыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 3,3 °С өсті, орташа түнгі 0,8 °С. 12 шілдеде кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 13 шілдеде жаңбыр (1-15 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Қазақстанның Алтай тауларында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 14 шілдеде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «12» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Жауан-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 8-13 градус жылы.
Күнгей Алатау	Жауан-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 17-22 градус жылы.
Теріскей Алатау	Жауан-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 17-22 градус жылы.
Жетісу Алатау	Түнде кей уақыттарда аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 12-17 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 26-31 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 26-31 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, днем порывы 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 23-28 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан, оңтүстік-шығысқа ауыспалы, күші 7-12 м/с. Ауа температурасы түнде 23-28 жылы, күндіз 35-40 градус қатты ыстық.
Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ. Жел оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 23-28, кей жерлерде 20 градус жылы.
Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 25-30 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы.

2025 жылғы «13-14» шілдеге арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 5-10 градус жылы, 14 шілдеде түнде 7-12 градус жылы, 13-14 шілдеде күндіз 20-25 градус жылы.

Жетісу: жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 6-11 градус жылы, 14 шілдеде түнде 7-12, күндіз 22-27 градус жылы.

Жамбыл: жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 9-14 градус жылы, 14 шілдеде түнде 12-17, күндіз 25-30 градус жылы.

Түркістан: 13 шілдеде жауын-шашынсыз, 14 шілдеде күндіз аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Ауа температурасы 13 шілдеде түнде 12-17 градус жылы, 14 шілдеде түнде 15-20 градус жылы, 13-14 шілдеде күндіз 25-30 градус жылы.

Маңғыстау: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 25-30 градус жылы, күндіз 30-35 градус жылы 14 шілдеде күндіз 28-33 градус жылы.

Абай: жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы, 14 шілдеде күндіз 22-27 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: жаңбыр, 13 шілдеде (1-15 мм), найзағай, күндіз бұршақ. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы.